

תקציר הדוח

בשנת 2000, ביוזמת חברת הכנסת גלאון, החליטה מליאת הכנסת על הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת תופעת הסחר בבני-אדם בארץ. הוועדה, בראשות חברת הכנסת גלאון, פועלת זה כארבע שנים ונאבקה בתופעת הסחר בבני-אדם על כל תחומיה והיבטיה.

הוועדה קיימה ישיבות רבות, בהשתתפות נציגים משרד הממשלה, מבתי-המשפט, מארגונים חוץ-פרלמנטריים ועוד. בפני הוועדה הופיעו קורבנות סחר בנשים ובעלי בתי-בושת. כמו-כן, ערכה הוועדה סיורים בבתי-בושת, בבתי-מעצר, במתקני משמורת ובמקלט הנשים קורבנות הסחר.

שתי מטרות הציבה לעצמה הוועדה:

האחת - יצירת מהפך תודעתי ביחס לנשים, קורבנות הסחר בבני-אדם, באופן שיראו בהן קורבנות עבירה, נשים שזכויותיהן הופרו, ולא עברייניות או שוהות בלתי חוקיות.

השנייה – החמרת ההתייחסות לעבריינים הסוחרים והמסרסרים בגופן של נשים.

כפי שיוצג בדוח זה, בשתי זירות אלו – ההתייחסות לנשים הקורבנות וההתייחסות לעבריינים הסוחרים - הניב מאבקה של הוועדה פירות ותרים במידה ניכרת להגברת המודעות ולעשייה רבה יותר של רשויות אכיפת החוק. הדוח הנדון סוקר את פעילות הוועדה ואת פעילות משרד הממשלה השונים בתחום הסחר בבני-אדם.

תקציר זה יביא את מסקנותיה והמלצותיה של הוועדה ביחס לכל משרד ולכל רשות:

מערכת בתי-המשפט

למערכת בתי-המשפט יש תפקיד מרכזי במלחמה בסחר בנשים, הן במישור הענישה וההרתעה, הן במישור ההתייחסות אל הנשים קורבנות הסחר בבני-אדם כעדות במשפט וכקורבנות.

בעקבות העומס בבתי-המשפט ממתיונות הנשים, קורבנות הסחר, זמן ממושך למתן עדותן. לפיכך:

- על מערכת בתי-המשפט ליישם את חוק עדות מוקדמת בסחר בנשים, שחוקקה הוועדה ושאינו מיושם.
- יש להקדים את עדותן של הנשים.
- יש להעביר את הדיון להרכב של דן יחיד.
- יש להעביר תיקים מבתי-משפט שיש בהם עומס לבתי-משפט שיש בהם פחות עומס.
- על מערכת בתי-המשפט להחמיר בענישה, על מנת להרתיע את סוחרי הנשים.

משרד המשפטים

פרקליטות - לפרקליטות המדינה תפקיד מרכזי במאבק בסחר בבני-אדם. פרקליטות המדינה היא הקובעת אם להעמיד לדין את סוחרי הנשים, והיא המגבשת עסקות טיעון שנעשו עד העת האחרונה ברוב מקרי הסחר בבני-אדם.

- על הפרקליטות לצמצם עוד יותר את השימוש בעסקות טיעון ולהעלות את רף הענישה.
- על הפרקליטות להגן על זכויות הנשים קורבנות הסחר בבני-אדם ולא לציין את שמן בכתבי-האישום.
- יש לתת הנחיה לבקש פיצויים לקורבנות הסחר ולהעלות בצורה ניכרת את גובה הפיצויים.
- על הפרקליטות לפעול להחמרת הנחיותיה בנוגע למקרים שבהם ניתן לסגור את בתי-הבוסת ולפעול בצורה נמרצת לסגירתם בצורה המהירה והקלה ביותר.

סיוע משפטי – על הסיוע המשפטי לייצג את קורבנות הסחר-בבני אדם לפי חוק שחוקקה הוועדה.

- יש ליישם את החוק כהלכתו, דהיינו להחילו על כלל הנשים קורבנות הסחר, דבר שאינו נעשה כעת.

- יש ליידע את הנשים קורבנות הסחר בנוגע לתהליך וליכולתן לפנות גם בנושאים אזרחיים מסוימים לסיוע המשפטי לצורך ייצוגן.

המשרד לביטחון פנים

למשרד לביטחון פנים מספר רב של תפקידים במאבק בסחר-בבני אדם: מעצר סוחרים וסרסורים, סגירת בתי-בושת, טיפול בנשים קורבנות הסחר, העברתן למקלט, הרחקתן חזרה לארצות מוצאן והגנה על הקורבנות.

- על המשטרה להקים יחידה מיוחדת לתחום הסחר בבני-אדם, ולא להסתפק בצוותים קטנים ובלתי מנוסים, שאין בהם אנשי צוות דוברי רוסית.
- על המשטרה לבצע יותר מעצרים של סוחרים.
- על המשטרה לפעול לסגירתם של בתי-בושת רבים הפתוחים ופועלים באין מפריע.
- יש לפעול לכך שהמשטרה לא תהיה הגורם המעביר את הנשים למקלט, ולקבוע כי אין לשכן קורבנות סחר בבני-אדם במתקני משמורת.
- יש להחזיר את הנשים קורבנות הסחר ישירות לארצות מוצאן, ולא דרך מצרים.
- על המשטרה לגבש במהרה תוכנית להגנת עדים, שיהיה בה כדי להגן על נשים המעידות נגד הסוחרים מפני איומים חוזרים ונשנים על חייהן ועל חיי משפחותיהן בארץ המוצא.
- יש לפעול לקידום הצעות החוק של הוועדה – הצעת חוק שלפיה שוטר ההולך לאשה העוסקת בזנות כלקוח במדים, עובר עבירה פלילית שהעונש בגינה הוא שישה חודשי מאסר, והצעת חוק הקובעת, כי שידול לזנות על-ידי שוטרים יהיה בבחינת עבירה חמורה יותר.
- על המשרד לביטחון פנים לערוך הכשרות מתאימות בנושא לשוטרים בכל חלקי הארץ, על מנת שהם יוכלו להתמודד טוב יותר עם הבעיות שהם נתקלים בהן בבואם לטפל בהיבטים השונים של התופעה.

משרד הפנים

משרד הפנים אחראי על כל נושא גירושן של הנשים קורבנות הסחר בבני-אדם. הוא קובע מתי אפשר להחזירן לארצות מוצאן; האם בזמן שהייתן בתחומי מדינת ישראל יינתנו להן אשרות שהייה ועבודה אם לאו, והאם יורחקו בעת קיום הליכים אזרחיים נגד הסוחרים.

- על משרד הפנים להכיר בנשים כקורבנות עבירה ולתת להן אשרות שהייה ועבודה בצורה מסודרת ומוסדרת מבחינה חוקית, לתקופה של שנה מיום גמר עדותן, וזאת לצורך התארגנותן והתאוששותן, כפי שהתחייב לכך שר הפנים הקודם, אברהם פורז, בישיבת הוועדה.
- על משרד הפנים להסדיר את נושא התעודות המזהות של הקורבנות בעת שהייתן בארץ (לא רק לנשים השוהות במקלט).

משרד החוץ

למשרד החוץ תפקיד חשוב במאבק בסחר בבני-אדם בשני מישורים. האחד - ההתמודדות עם הביקורת הבין-לאומית, והשני - הקשר עם מדינות היעד ומדינות המקור.

- על משרד החוץ להניף את דגל המאבק בתחום בשל הפגיעה בשמה של מדינת ישראל בעולם וכן בשל מעמדה בדוח של משרד החוץ האמריקני.
- על משרד החוץ לקדם קשרים עם מדינות המקור, עם גורמי הביטחון במדינות אלה ועם ארגונים בין-לאומיים העוסקים בתחום.
- על משרד החוץ לדאוג לכך שבקונסוליות השונות יסדירו את מסמכי המעבר לנשים קורבנות הסחר ויפחיתו את גובה התשלום עבור הנפקת המסמכים.
- על משרד החוץ להפעיל את הקמפיין שהחל בו, בכל ארצות המקור שמהן מגיעות הנשים, על מנת ליידע קורבנות פוטנציאליים בדבר תופעת הסחר בבני-אדם המתקיימת בארץ.

משרד האוצר

על-פי הערכות של נציגי רשויות המס בישראל, כפי שהוצגו בישיבות הוועדה למאבק בסחר בבני-אדם, מדובר ב"תעשייה" המגלגלת כמיליארד דולר בשנה. הוועדה ראתה צורך להתייחס לתופעה התייחסות מערכתית כוללת, כפי שיוצג בדוח זה, וכך "להכות" גם בכיסם של סוחרי הנשים. ענישה כלכלית, נוסף על ענישה פלילית, יכולה להרתיע מהשתתפות ב"תעשייה" זו.

- אין לגבות מס הכנסה ומע"מ מסוחרים, שכן יש בכך משום מתן לגיטימציה לסוחרי הנשים. אולם, יש לפנות לכלל הגורמים האחראיים על מנת ליישם את חוק איסור הלבנת הון, ובאמצעותו לפגוע פגיעה כלכלית בסוחרי הנשים.
- יש לכלול בהצעת החוק לאיסור סחר בבני-אדם חילוט רכוש תוך מתן סמכויות אכיפה, וכן חילוט אזרחי, כדי לאפשר פגיעה כלכלית נוספת בכיסם של סוחרי הנשים.

משרד הרווחה

משרד הרווחה עוסק בהיבטים רבים הקשורים בהגנה על קורבנות הסחר בנשים. במסגרת זו משרד הרווחה אחראי על הקמת המקלט, מקום ששוהות בו הנשים קורבנות הסחר.

- יש לקיים הליך מיון תקין ולהפקיע את הסמכות להפניית הקורבנות למקלט מידי המשטרה.
- יש להעביר למקלט גם נשים שהנן קורבנות סחר בבני-אדם ושאינן מעידות בבית-המשפט נגד סוחרי הנשים.
- יש לחדש את פעולתו של הצוות הבין-משרדי ולמנות מתאם קבוע, שיגבש מדיניות ברורה בכל הנוגע להעברת קורבנות הסחר בבני-אדם למקלט.

משרד הבריאות

משרד הבריאות אחראי על הנגישות לטיפול רפואי, בכלל זה גם הנגישות לטיפול רפואי של קורבנות הסחר בבני-אדם.

- על משרד הבריאות לאפשר לנשים קורבנות הסחר בבני-אדם כולן, ולא רק לנשים השוהות במקלט, גישה מוסדרת למוסדות הבריאות.
- על משרד הבריאות לתת סל רחב יותר של שירותי בריאות לנשים קורבנות הסחר.
- על משרד הבריאות לבצע פשיטות של "קומנדו רפואי" על בתי-הבושת ברחבי המדינה, על מנת לאפשר לאותן נשים להיבדק ולטפל בבעיותיהן הבריאותיות.

מעבר לסקירה שתינתן בדוח על הרשויות השונות, כאמור לעיל, תפרט הוועדה את פעילותה בכל הנוגע לעדויות שנגבו בוועדה, לסוירים שערכה הוועדה, לחוקים שחוקקה ולהצעות חוק שהציעה.

כמו כן, ייסקרו בדוח נושאים נוספים שבחנה הוועדה, כגון: הפללת הלקוח, סקר דעת קהל בנושא הסחר בנשים, סוגיית היחסים שבין הנשים לסרסוריהן ולסוחרים בהן - האם אפשר לראות בהם יחסי עובד-מעביד וכדומה.